

Editor: Călin Vlasie
Redactare: Mihaela Pogonici
Tehnoredactare: Stelian Bigan
Corectură: Anamaria Cozma
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Ionuț Broștianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VERNE, JULES

Insula cu elice / Jules Verne ; trad. din lb. franceză, note și comentarii de Ion Hobana; cuvânt-înainte de Nicolae Manolescu - București :

Cartea Românească, 2017

ISBN 978-973-23-3183-5

I. Hobana, Ion (trad.)

II. Manolescu, Nicolae (pref.)

821.133.1

Ilustrația copertei: George Roux, *L'Île à hélice* (1895)

L'Île à hélice

Jules Verne

Ilustrații de George Roux

Copyright © Editura Paralela 45, 2017

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Paralela 45

Calea Victoriei 133, sectorul 1, București

Prezența lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.cartearomaneasca.ro | www.edituraparalela45.ro

Clasele 5-8

CARTEA PENTRU ELEVI

Jules Verne

INSULA CU ELICE

Cuvânt-înainte de
Nicolae Manolescu

Traducere din limba franceză,
note și comentarii de
Ion Hobana

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte de Nicolae Manolescu</i>	7
--	---

PARTEA I

Cvartetul concertant.....	13
Puterea unei sonate cacofonice.....	24
Un cicerone vorbăreț.....	39
Cvartetul concertant deconcertat	51
Standard-Island și Milliard-City	65
Invitați... <i>inviti</i>	78
Spre vest.....	95
Navigație.....	109
Arhipelagul Sandwich	121
Trecerea Ecuatorului.....	133
Insulele Marchize.....	148
Trei săptămâni în Pomotu.....	165
Popas la Tahiti	179
Dintr-o serbare într-alta	193

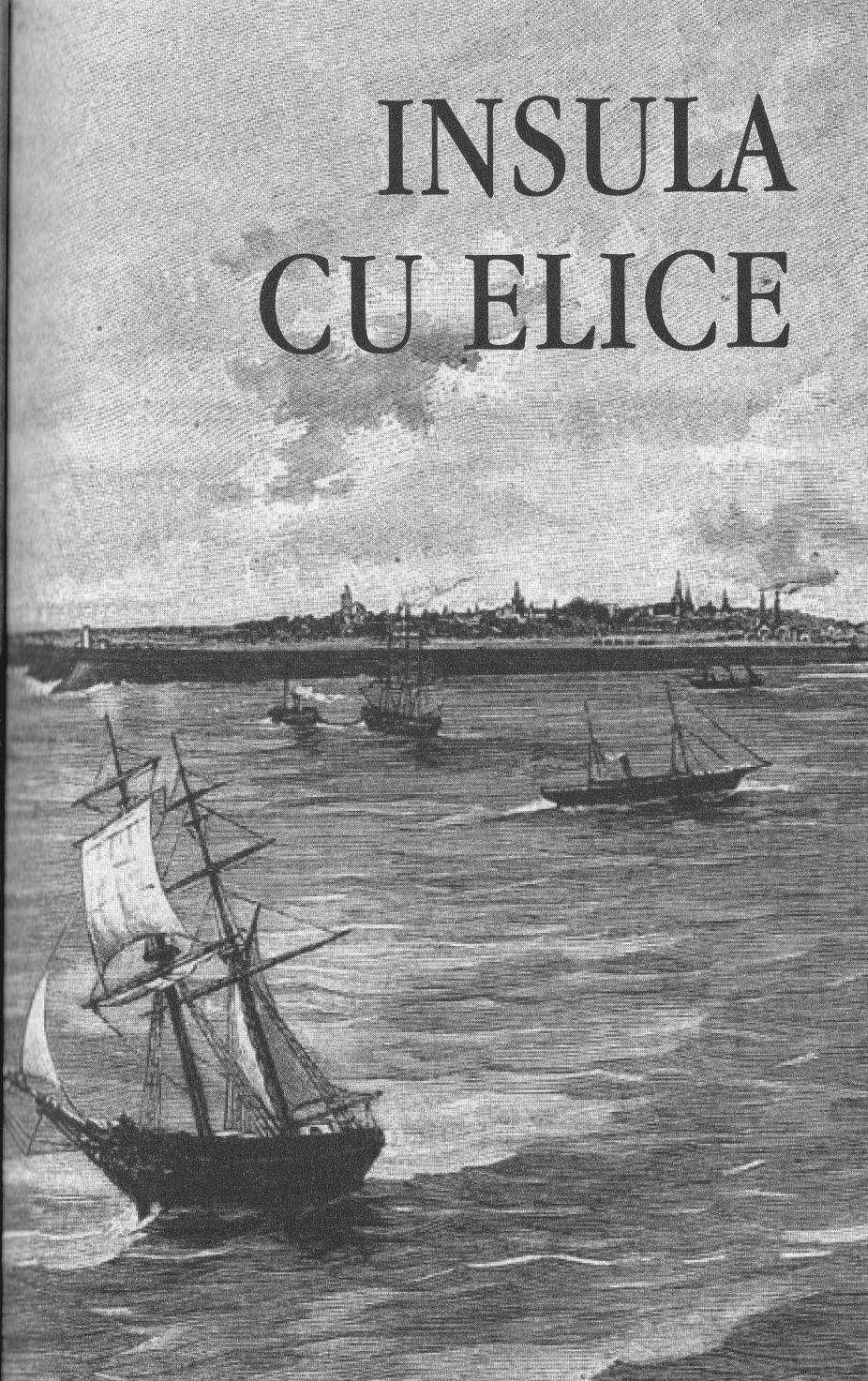
PARTEA A II-A

În insulele Cook	211
Din arhipelag în arhipelag.....	225
Ultimatum britanic.....	239
Tabu la Tonga-Tabu.....	253
O colecție de fiare	268
Häituieli.....	281
Fidji și fidjienii	289
Un „Casus belli”	301

Schimb de proprietari.....	315
Atac și apărare	331
Tribord contra babord	343
Pinchinat definește situația	359
Deznodământ.....	374
Comentarii.....	385

INSULA CU ELICE

Partea I

• aducere cămărescă se ameseză careori cămărescă
• avetă avea noi, așteptă să suntem pești, să ne urmăreștem
• cărotă mai runcină să nu înțelegă sănătatea

• căruță în care căruță răpovă să se spune la săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna
• căruță să sărbătoare să se spună în săptămâna

Cvartetul concertant

O călătorie care începe rău se sfârșește rareori cu bine. Iată ce ar avea tot dreptul să susțină patru instrumentiști ale căror instrumente s-au împrăștiat care încotro.

Trăsura în care fuseseră nevoiți să se urce la ultima stație de cale ferată s-a răsturnat deodată în șanț.

— Niciun rănit? întreabă primul, ridicându-se iute în picioare.

— Eu am scăpat cu o zgârietură! răspunde al doilea, ștergându-și obrazul atins de o fărâmă de sticlă.

— Eu cu o julitură! oftează al treilea, pe a cărui pulpă se văd câteva picături de sânge.

Nimic grav, în definitiv.

— Și violoncelul meu? strigă al patrulea. De nu i s-ar fi întâmplat ceva!

Din fericire, cutiile sunt neatinse. Nici violoncelul, nici cele două viori, nici viola n-au suferit în urma izbiturii. Abia dacă va fi nevoie să fie reacordate. Strașnice instrumente, nu-i așa?

— Blestemat fie trenul care ne-a lăsat la mijlocul drumului! începe iar unul.

— Blestemată fie trăsura care ne-a răsturnat în plin câmp! continuă altul.

— Și tocmai acum, când începe să se întunece! adaugă al treilea.

— Noroc că am anunțat concertul pentru poimâine, observă al patrulea.

Artiștii nu și-au pierdut buna dispoziție și încep să se amuze pe seama pățaniei lor. Unul dintre ei, în virtutea unui obicei înrădăcinat, începe să toarne calambururi muzicale.

— Deocamdată, iată trăsura noastră făcută armonică.

— Pinchinat! țipă un tovarăș al său.

— Părerea mea, continuă Pinchinat, este că sunt cam prea multe accidente la cheie!

Nu taci odată?

— Și că am face mai bine să ne transpunem bucătile în altă trăsură! Îndrăznește să adauge Pinchinat.

Cam prea multe accidente, într-adevăr, după cum cititorul nu va întârzia să afle.

Toate acestea au fost spuse în franțuzește, dar membrii cvartetului vorbesc limba lui Walter Scott și Fenimore Cooper la fel de bine ca limba lor maternă, grație numeroaselor peregrinări prin țările de origine anglo-saxonă. Iată de ce îl interpeleză în engleză pe vizitru.

Bietul om a avut cel mai mult de suferit, fiind aruncat de pe locul său în clipa când s-a sfărâmat osia roților din față. Din fericire, s-a ales doar cu câteva contuzii, mai mult dure-roase decât grave. O scrântitură îl împiedică să meargă. E nevoie, deci, să i se găsească un mijloc de transport până la satul cel mai apropiat.

E o adevărată minune că accidentul n-a provocat moartea nimănui. Drumul șerpuieste printr-un ținut muntos, pe lângă prăpastii adânci, mărginit în multe locuri de torente tumultuoase, tăiat de crevase aproape de netrecut. Dacă osia s-ar fi rupt cu câțiva pași mai în jos, vehiculul s-ar fi prăvălit în abisuri și poate că nimeni n-ar fi supraviețuit catastrofei.

Oricum, trăsura nu mai e bună de nimic. Unul dintre cai s-a lovit cu capul de o piatră ascuțită și horcăie pe pământ. Celălalt e destul de grav rănit la șold. Deci nici trăsură, nici cai.

Într-un cuvânt, ghinionul nu i-a cruțat deloc pe acești patru artiști în călătoria lor prin California de Jos. Două accidente în douăzeci și patru de ore! Dacă nu ești filosof...

San Francisco, capitala statului, are acum legătură directă pe calea ferată cu San Diego, oraș situat aproape la granița vechii provincii californiene. Cei patru călători se îndreaptă către acest oraș important, unde trebuie să dea peste două zile un concert foarte lăudat și foarte așteptat. Plecat în ajun din San Francisco, trenul nu mai era decât la cincizeci de mile de San Diego când s-a produs primul *contratimp*.

Da, *contratimp!* cum spune cel mai vesel din trupă, și va trebui să tolerăm această expresie a unui fost laureat al concursului de solfegiu.

Dacă au fost nevoiți să se opreasă în stația Paschal, astă s-a întâmplat pentru că linia fusese ruptă de o inundație neașteptată, pe o lungime de trei, patru mile. Era cu neputință să reia călătoria, deoarece transbordarea nu fusese organizată, accidentul datând de numai câteva ceasuri.

Aveau de ales: ori să aștepte ca linia ferată să redevină practicabilă, ori să ia o trăsură până la San Diego.

Membrii cvartetului s-au oprit la această ultimă soluție.

Într-un sat învecinat au descoperit un fel de landou sunând a fier vechi, mâncat de molii și deloc confortabil. S-au tocmit cu proprietarul, au momit vizitiul cu promisiunea unui bacăs gras și au plecat numai cu instrumentele, fără bagaje. Era pe la ora două după-amiază și până pe la șapte călătoria s-a desfășurat fără prea mari dificultăți. Dar iată că s-a răsturnat trăsura – un al doilea *contratimp* și încă atât de jalnic, încât e cu neputință să-și mai urmeze drumul. Și cvartetul se află la cel puțin douăzeci de mile de San Diego!

Dar de ce oare s-au aventurat patru muzicieni, francezi ca naționalitate, și, mai mult încă, parizieni din născare, prin aceste ciudate regiuni ale Californiei de Jos?

De ce?... O vom spune pe scurt și vom zugrăvi în câteva trăsături pe virtuoșii pe care întâmplarea, această capricioasă împărțitoare de roluri, avea să-i introducă printre personajele extraordinare noastre povestiri.

În cursul acelui an – pe care n-am putea să-l precizăm decât cu o aproximație de trei decenii – Statele Unite ale Americii au ajuns să-și dubleze numărul stelelor pavilionului federal. Ele sunt în deplină înflorire a puterii lor industriale și comerciale, după ce și-au anexat dominionul Canada până la marginile Mării Polare, provinciile mexicane, guatemalteze, hondurasiene, nicaraguane și costaricane, până la Canalul Panama. În același timp, sentimentul artistic s-a dezvoltat la acești yankee cotropitori și, dacă producțiile lor se limitează la o cifră restrânsă pe tărâmul Frumosului, dacă geniul lor național se arată încă destul de rebel în materie de pictură, sculptură și muzică, cel puțin gustul operelor de artă s-a răspândit pretutindeni. Plătind cu greutatea lor în aur tablourile maeștrilor vechi și moderni ca să creeze galerii particulare sau publice, angajând cu onorarii formidabile artiști lirici sau dramatice de renume și pe cei mai talentați instrumentiști, ei au împrumutat gustul lucrurilor frumoase și nobile, care le lipsise atât de multă vreme.

În ceea ce privește muzica, diletanții nouului continent s-au pasionat la început pentru audițiile din Meyerbeer, Halévy, Gounod, Berlioz, Wagner, Verdi, Massé, Saint Saëns, Reyer, Massenet, Delibes, celebrii compozitori din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Apoi, puțin câte puțin, ei au ajuns la înțelegerea operelor mai profunde ale lui Mozart, Haydn, Beethoven, urcând către izvoarele acestei arte sublime, care se revărsa din plin în cursul secolului al XVIII-lea. După opere, dramele lirice; după dramele lirice, simfonii, sonatele, suitele. Acum, sonata este aceea care face ravagii în diversele state ale Uniunii. Ar fi în stare să-o plătească cu

nota – douăzeci de dolari doimea, zece dolari pătrimea, cinci dolari optimea.

Aflând această teribilă pasiune, patru instrumentiști de mare valoare au avut ideea să caute succesul și bogăția în Statele Unite ale Americii. Erau patru buni camarazi, foști elevi ai Conservatorului, foarte cunoscuți la Paris, foarte apreciați la audițiile a ceea ce se cheamă „muzică de cameră”, până atunci puțin răspândită în America de Nord. Cu ce perfecțiune rară, cu câtă armonie și adânc sentiment interpretau ei operele lui Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Haydn, Chopin, scrise pentru patru instrumente de coarde – vioara întâi și a doua, violă, violoncel! Nimic zgomotos, nimic care să trădeze meșteșugul, dar ce execuție ireproșabilă, ce incomparabilă virtuzitate! Succesul cvartetului este cu atât mai explicabil cu cât în această epocă oamenii începuseră să fie obosiți de formidabilele orchestre armonești și simfonice. Muzica nu e decât mișcarea artistică combinată a undelor sonore? Fie! Asta nu înseamnă că undele trebuie dezlănțuite în furtuni asurzitoare!...

Pe scurt, cei patru instrumentiști au hotărât să-i inițieze pe americani în dulcile și neuitatele plăceri ale muzicii de cameră. Ei au plecat, împreună către Lumea Nouă și timp de doi ani diletanții yankee nu și-au precupești uralele și dolarii. Matineele și seratele lor muzicale aveau mare succes. Cvartetul Concertant – aşa li se spunea – abia izbutea să răspundă invitațiilor bogăților. Fără el, nicio serbare, reuniune, sindrofie, five o'clock¹, garden-party² care să fi meritat să fie semnalate atenției publice. Datorită acestei pasiuni, cvartetul câștigase bani frumoși, care, dacă să ar fi acumulat în cuferele băncilor din New York, ar fi constituit

¹ Ora cinci (în engleză) înseamnă și o reuniune mai intimă, după-amiaza, la ora cinci.

² Petrecere la câmp sau în grădină (în engleză).

de pe acum un frumos capital. Dar de ce să nu mărturisim? Parizienii noștri americanizați cheltuiesc fără prea multă socoteală. Acești prinți ai arcușului, acești regi ai celor patru corzi nu se gândesc deloc să tezaurizeze. Ei au prins gustul existenței aventuroase, fiind siguri că se vor bucura pretutindeni și totdeauna de o primire bună și de un câștig bun, alergând de la New York la San Francisco, de la Quebec la New Orleans, din Noua Scoție în Texas, fiind, în sfârșit, cam boemii – această Boemă a tinereții, care este cea mai veche, cea mai încântătoare, cea mai de dorit, cea mai iubită provincie a bătrânei noastre Franțe!

Sau ne înșelăm grozav, sau a venit momentul să-i prezintăm individual și nominal acelora dintre cititorii noștri care n-au avut și nu vor avea niciodată plăcerea să-i asculte.

Yvernès – vioara întâi – treizeci și doi de ani, destul de înalt, având grija să-și păstreze silueta, cu părul blond și buclat, chipul spân, ochi mari negri, mâini lungi, făcute parcă anume ca să se poată întinde nemăsurat pe gâtul vecchiului său Guarnerius¹; ținută elegantă, plăcându-i să se drapeze într-o mantie de culoare închisă, acoperindu-se bucuros cu o pălărie înaltă de mătase, puțin afectat poate și, fără îndoială, cel mai fără griji din trupă, cel mai puțin preocupat de problemele materiale, artist prodigios, admirator entuziasmat al lucrurilor frumoase, virtuoz de mare talent și de mare viitor.

Frascolin – vioara a doua – treizeci de ani, scund, predispus la obezitate (ceea ce îl înfuriă grozav), cu părul și barba negre, cap mare, ochi negri, nas lung cu nări mobile și însemnat cu roșu de cleștele lornionului său în montură de aur, de care – miop fiind – n-ar putea să se lipsească;

¹ Nume dat instrumentelor făurite de celebra familie de meșteri Guarnerius sau Guarneri, care a trăit la Cremona în secolele XVII și XVIII.

băiat bun, îndatoritor, servabil, acceptând corvezile ca să-i scutească pe tovarășii săi, ținând contabilitatea cvartetului, predicând economia și nefiind niciodată ascultat, deloc gelos pe succesele camaradului său Yvernès, neavând ambiația să se ridice până la pupitrul viorii solo, excelent muzician, de altfel, și îmbrăcat într-un pardesiu larg pe deasupra costumului său de călătorie.

Pinchinat – viola – căruia i se spune de obicei „alteța-sa” – douăzeci și șapte de ani, cel mai Tânăr din trupă, de asemenea cel mai nebunatic, unul dintre acei oameni care rămân strengari toată viață; trăsături fine, ochi spirituali, mereu la pândă, părul bătând în roșu, mustătile cu vârfurile prelungi, limba plescăind între dinții săi albi și ascuțiti, incorigibil amator de glume și calambururi, gata să atace și să se apere, cu creierul mereu înfierbântat, lucru pe care el îl atribuie citirii diverselor chei de do cerute de instrumentul său – „o adevărată legătură de chei”, spune el – de o bună dispoziție de nezdruncinat, plăcându-i fără se fără să țină seama de neplăcerile pe care ar putea să le pricinuiască prietenilor săi și, pentru asta, nu o dată mustrat, dojenit, ocărât de șeful Cvartetului Concertant.

Căci există un șef, violoncelistul Sébastien Zorn, șef prin talentul său și prin vîrstă – cincizeci și cinci de ani, mic, bondoc, încă blond, cu părul abundant și adus în cărlioni pe tâmpale, cu mustață zbârlită pierzându-se în dezordinea favoriților, tenul cărămiziu, ochii lucind prin lentilele ochelarilor, pe care-i dublează cu un lornion când descifrează o partitură nouă, mâinile grăsuțe – dreapta, obișnuită cu mișcările ondulatorii ale arcușului, împodobită cu inele mari pe inelar și pe degetul mic.

Credem că această creionare fugară e de ajuns ca să zugrăvim omul și artistul. Dar când ai ținut patruzeci de ani o cutie sonoră între genunchi, lucrul acesta nu rămâne fără urmări. Cea mai mare parte a violonceliștilor sunt vorbăreți

și supărăcioși, discutând cu voce tare, cu un potop de fraze nu lipsite de spirit. Așa e Sébastien Zorn, căruia Yvernès, Frascolin, Pinchinat i-au încredințat bucuroși conducerea turneelor lor muzicale. Ei îi dau mâna liberă să zică și să facă, știind că se pricepe. Obișnuiți cu aerele sale poruncitoare, râd când ele „depășesc măsura”, ceea ce este regretabil la un executant, după cum observă neobrăzatul de Pinchinat. Alcătuirea programelor, itinerariile, corespondența cu impresarii – lui îi revin aceste ocupări multiple, care permit temperamentului său agresiv să se manifeste în o mie de împrejurări. El nu se amestecă în problema rețetelor, în folosirea avutului comun, încredințat grijilor viorii a doua și întâiului contabil, minuțiosul șimeticulosul Frascolin.

Cvartetul este prezentat acum ca pe o estradă. Cunoaștem oamenii, dacă nu foarte originali, cel puțin foarte deosebiți, care îl alcătuiesc. Cititorul să îngăduie incidentelor acestei ciudate povestiri să se desfășoare: el va vedea ce rol sunt chemați să joace acești patru parizieni, care, după ce au fost primiți cu atâtea aclamații de-a lungul statelor confederației americane, aveau să fie transportați... Dar să nu anticipăm, „să nu iuțim ritmul”, cum ar spune Pinchinat, și să avem răbdare.

Membrii cvartetului se află deci, pe la ora opt seara, pe un drum pustiu, aproape de rămășițele „trăsurii răsturnate” – muzica de Boieldieu¹, spune altea-sa. Dacă el, Frascolin și Yvernès au acceptat aventura cu filosofică resemnare, dacă ea le-a inspirat câteva glume profesionale, să admitem că pentru șeful cvartetului este o ocazie de a se lăsa pradă unui acces de mânie. Ce vreți? Violoncelistul are sângele iute, și, cum se zice, îi sare repede țandăra. De aceea, Yvernès preținde că Zorn se trage din neamul lui Ajax și Ahile, acești doi iluștri supărăcioși ai Antichității.

¹ Compozitor francez, maestru al operei comice (1775–1834).

Ca să nu uităm, să pomenim și de faptul că, deși Sébastien Zorn e irascibil, Yvernès flegmatic, Frascolin pașnic, Pinchinat plin de veselie, toți sunt excelenți camarazi și simt unul pentru altul o prietenie frățească. Ei sunt uniți prinț-o legătură pe care niciun conflict de interes sau de amor propriu n-ar putea-o rupe, prin gusturi care au un izvor comun. Inimile lor, ca niște instrumente de bună fabricație, sunt întotdeauna acordate la fel.

În timp ce Sébastien Zorn tună și fulgeră, pipăind cutia violoncelului ca să se asigure că-i întreg și nevătămat, Frascolin se apropiu de vizituu și-l întreabă:

- Ei bine, prietene, ce facem acum?
- Ce face toată lumea când nu mai există cai, nici trăsură. O să așteptăm.
- Să așteptăm să ne cadă din cer! strigă Pinchinat. Și dacă nu cad...
- Atunci o să căutăm, intervine Frascolin, pe care spiritul practic nu-l părăsește niciodată.
- Unde? răcnește Sébastien Zorn, zbuciumându-se în mijlocul drumului.
- Unde pot fi găsiți! răspunde vizituiul.
- Ia ascultă, vizitiile, reia violoncellistul, cu o voce care urcă puțin către registrele înalte, crezi că ăsta-i un răspuns? Cum?... Un nepriceput ne răstoarnă, își sfărâmă trăsura, își schilodește caii și se mulțumește să spună: „Descurcați-vă cum puteti!...”

Târât de elocvență sa naturală, Sébastien Zorn începe să toarne un sir nesfârșit de mustrări cel puțin inutile, când Frascolin îl intrerupe cu aceste cuvinte:

- Lasă-mă pe mine, bătrâne.
- Apoi, adresându-se din nou vizituiului:
- Unde ne aflăm, prietene?
- La cinci mile de Freschal.
- O stație de cale ferată?

- Nu, un sat aproape de coastă.
- Și o să găsim acolo o trăsură?
- O trăsură nu, poate o căruță.
- O căruță cu boi, ca pe timpul regilor merovingieni, sare Pinchinat.
- Ce importanță are! ripostează Frascolin.
- Eh! se amestecă Sébastien Zorn. Întrebă-l mai bine dacă există vreun han în acest nenorocit de Freschal. M-am saturat să umblu noaptea.
- Prietene, întrebă Frascolin, există vreun han la Freschal?
- Hanul la care trebuia să schimbăm caii.
- Și, ca să ajungem în sat, n-avem decât să urmăm drumul mare?
- Drept înainte.
- Să plecăm! strigă violoncelistul.
- Dar ar fi crud să-l părăsim pe bietul om în nenorocire, observă Pinchinat. Prietene, n-ai putea... dacă te-am ajuta?
- Imposibil, răspunde vizitiul. De altfel, prefer să rămân aici, cu trăsura mea. Mâine dimineață am să văd cum o s-o scot la capăt.
- Ajunși la Freschal, reia Frascolin, o să putem să-ți trimitem ajutoare.
- Da, hangiul mă cunoaște bine și n-o să mă lase la nevoie.
- Plecăm odată? strigă violoncelistul, care și-a ridicat cutia instrumentului.
- Imediat, răspunde Pinchinat. Mai înainte, dați-mi o mână de ajutor ca să-l așezăm pe vizitiul nostru la marginea șanțului.
- Într-adevăr, e mai bine să-l mute din drum și cum el nu se poate folosi de picioarele sale rănite, Pinchinat și Frascolin îl ridică, îl transportă, îl rezemă de rădăcinile unui arbore

ale cărui ramuri se apleacă până la pământ, ca un leagăn de verdeată.

— Plecăm odată? urlă Sébastien Zorn a treia oară, după ce și-a legat cutia în spate cu o curea dublă.

— S-a făcut, spune Frascolin. Apoi, adresându-se omului:

— Atunci, ne-am înțeles: hangiul din Freschal o să-ți trimită ajutoare. Până atunci n-ai nevoie de nimic, nu-i aşa, prietene?

— Ba da, răspunde vizitiul, de o înghițitură de gin, dacă a mai rămas în bidonul dumneavoastră.

Bidonul lui Pinchinat e încă plin și alteța-sa îl sacrifică de bună voie.

— Cu ăsta, bătrâne, n-o să-ți fie frig la noapte... pe dinăuntru!

O ultimă exclamație a violoncelistului îi hotărăște pe tovarășii săi să pornească la drum. Noroc că bagajele au rămas în tren în loc să fie încărcate în trăsură. Dacă o să ajungă la San Diego cu oarecare întârziere, cel puțin n-o să fie nevoiți să transporte bagajele până la Freschal. Cutiile viorilor le sunt de ajuns, iar cutia violoncelului e chiar prea mult. E adevărat că un instrumentist demn de acest nume nu se desparte niciodată de instrumentul său, după cum un soldat nu se desparte de armele sale și un melc de căsuța sa.

Puterea unei sonate cacofonice

Să mergi noaptea pe jos, pe un drum pe care nu-l cunoști, printr-un ținut aproape pustiu, unde răufăcătorii sunt în general mai deși decât călătorii, e un lucru care nu poate să nu te îngrijoreze. Cam asta era situația cvartetului. Francezii sunt viteji, se-nțelege, și cei patru artiști sunt atât de viteji pe cât e cu puțință. Dar între vitejie și temeritate există o limită pe care rațiunea sănătoasă nu trebuie să o depășească. La urma urmei, dacă trenul nu ar fi întâlnit o câmpie inundată, dacă trăsura nu s-ar fi răsturnat la cinci mile de Freschal, instrumentiștii noștri n-ar fi fost obligați să se aventureze în toiul nopții pe un drum suspect. Să sperăm că nu li se va întâmpla nimic neplăcut.

E aproape opt când Sébastien Zorn și însoțitorii săi pornește în direcția litoralului, urmând indicațiile vizituirii. Purtând sub braț cutiile de piele ale viorilor, mici și ușoare, violoniștii n-au de ce să se plângă. Și nici nu se plâng – nici înțeleptul Frascolin, nici veselul Pinchinat, nici idealistul Yvernès. Dar cutia violoncelului e ca un fel de dulap atârnat în spatele lui Sébastien Zorn. Se înțelege că, pentru el, acesta e un nou prilej de supărare. De aici, mărăituri și gemete onomatopeice: Oh! uh! uf!

S-a întunecat de-a binelea. Nori groși gonesc prin văzduh, rupându-se uneori în fâșii înguste printre care apare o lună zeflemitoare, aflată în primul său pătrar. Nu se știe

prea bine de ce, dacă nu pentru că e țâfnos și irascibil, blonda Phoebe¹ nu e pe placul lui Sébastien Zorn. El îi arată pumnul, strigând:

— Ce mai vrei și tu, cu profilul tău stupid!... Nu, nu știu nimic mai neghiob decât această felie de pepene necopt care se plimbă pe sus!

— Ar fi mai bine să avem lună plină, spune Frascolin.

— Și pentru care motiv? întrebă Pinchinat.

— Ca să vedem mai bine.

— O, castă Diana², declamă Yvernès, o, pașnic mesager al nopții, o, palid satelit al Pământului, o, adorat idol al adorabilului Endymion³.

— Ți-ai sfârșit balada? tipă violoncelistul. Când acești primi violoniști încep să gâdile corzile...

— Să grăbim pasul, îl intrerupe Frascolin, sau riscăm să dormim sub cerul liber...

— Dacă n-ar fi nori... și să scăpăm concertul de la San Diego! observă Pinchinat.

— Grozavă idee, pe cinstea mea! strigă Sébastien Zorn, hâțânându-și cutia care scoate un sunet plângăret.

— Dar această idee, bătrâne, e a ta...

— A mea?

— Fără îndoială! întărește Pinchinat. De ce n-am rămas la San Francisco, unde puteam să fermecăm o întreagă colecție de urechi californiene?

— Și de ce am plecat? întrebă violoncelistul.

— Pentru că aşa ai vrut tu.

— Ei bine, trebuie să recunosc că am avut o inspirație nenorocită și dacă...

¹ Zeița vânătorii și a Lunii, în mitologia greacă.

² Alt nume al zeiței Phoebe.

³ Tânăr păstor de care s-a îndrăgostit Diana.

— Ah, prieteni! exclamă Yvernès, arătând cu mâna un punct pe cer, unde o rază subțire de lună tivește cu o dungă alburie marginile unui nor.

— Ce-i, Yvernès?

— Spuneți voi dacă norul ăsta nu pare un dragon cu aripile desfășurate și cu o coadă de păun împodobită cu cei o sută de ochi ai lui Argus¹!

Probabil că Sébastien Zorn nu are vederea însutită a paznicului fiicei lui Inachus², căci nu bagă de seamă un sănț destul de adânc. Urmează o căzătură pe burtă și aşa, cu cutia în spate, seamănă cu un gândac enorm care se tărăște pe pământ.

Instrumentistul turbează – și are de ce – apoi ia la rost vioara întâi, căzută în admiratie în fața monstruului său aerian.

— E vina lui Yvernès, spune Sébastien Zorn. Dacă n-aș fi vrut să mă uit la blestematul său de dragon...

— Prieteni, nu mai e un dragon, acum e o amforă. Cu puțină imaginație, v-o puteți închipui în mâinile lui Hebe³, care toarnă nectarul...

— Să băgăm de seamă, căci nectarul ăsta are multă apă și încântătoarea ta zeiță a tinereții o să ne facă un duș! strigă Pinchinat.

Într-adevăr, timpul pare să devină ploios. Deci prudența le cere să se grăbească pentru a căuta un adăpost la Freschal.

Îl ridică pe violoncelist, care spumegă de mânie, și-l pun pe picioare. El tot bombăne. Îndatoritorul Frascolin se oferă să-i ducă cutia. Sébastien Zorn întâi refuză. Să se despartă de instrumentul său... un violoncel de Gand și Bernardel.

¹ Personaj din mitologia greacă, însărcinat de Hera să o păzească pe Io preschimbată în vacă. Mercur l-a adormit în sunetele flautului său și i-a tăiat capul. Hera i-a presărăt ochii pe coada păunului.

² Primul rege legendar al Argolidei, fiul Oceanului și al zeitei Thetys.

³ Zeita tinereții, făcă lui Zeus și a Herei. La ospețe, turna nectar în cupele zeilor.

trup din trupul lui... Dar trebuie să se predea și prețioasa lui povară trece în spatele servabilului Frasolin, care îi încredințează în schimb cutia viorii.

Se pornește din nou la drum. Se merge în pas zdravăn cam două mile. Niciun incident de notat. Noapte din ce în ce mai neagră, cu amenințări de ploaie. Cad câteva picături foarte mari, semn că provin din nori de furtună aflați la mare înălțime. Dar amfora frumoasei Hebe a lui Yvernès nu se revarsă mai mult și cei patru noctambuli speră să ajungă la Freschal perfect uscati.

— Trebuie luate minuțioase măsuri de precauție ca să se evite căzăturile pe acest drum întunecat, râpos, frângându-se uneori brusc, mărginit de adâncituri largi, mergând de-a lungul prăpăstiilor sumbre, de unde se aud sunând trompele torrentelor. Datorită stării sale de spirit, Frasolin găsește nelinistitoare situația care lui Yvernès i se pare poetică.

— La fel de primejdioase ar fi și unele întâlniri care fac problematică securitatea călătorilor pe aceste drumuri din sudul Californiei. Singurele arme ale cvartetului sunt arcușurile celor trei viori și al violoncelului. Cam puțin pentru o țară în care au fost inventate revolverele Colt, strășnic de perfecționate în această epocă. Dacă Sébastien Zorn și camarazii săi ar fi fost americani, ar fi avut grija să aibă câte o astfel de mașinărie într-un buzunărăș special al pantalonilor. Chiar numai de la San Francisco la San Diego, un yankee veritabil n-ar fi pornit la drum fără să-și ia jucăria cu șase focuri. Dar francezii n-au socotit că e necesar. Credeam că nici nu le-a dat prin gând și poate că vor avea de ce să se căiască.

— Pinchinat merge în frunte, iscodind în dreapta și-n stânga. Când taluzul e foarte abrupt pe ambele părți ale drumului, se tem mai puțin de o agresiune neașteptată. Mucalit din fire, alteța-sa e gata oricând să le joace un renghi celor-lăți, din dorință stupidă de „a le face frică”, de exemplu

oprindu-se scurt și murmurând cu o voce tremurătoare de groază: „Hei!... acolo jos... ce se vede?... Să fim gata să tragem...” — Însă când drumul se înfundă într-o pădure deasă, prin mijlocul acestor mammothtrees¹, al acestor sequoia înalți de o sută cincizeci de picioare, al acestor uriași vegetali ai regiunilor californiene, îi cam trece cheful de glume. Zece oameni pot sta la pândă îndărătul fiecăruia dintre aceste trunchiuri enorme... O lumină vie urmată de o detunătură seacă, șuieratul rapid al unui glonte – oare nu o vor vedea... oare nu-l vor auzi?!... În astfel de locuri, făcute parcă anume pentru un atac nocturn, o cursă este un lucru firesc. Dacă nu vor lua contact cu bandiții, asta înseamnă ori că acești stimați tipi au dispărut cu totul din vestul Americii, ori că se ocupă cu operații financiare pe piețele vechiului și nou-lui continent!... Ce destin pentru strănepoții lui Karl Moor² și ai lui Jean Sbogar!... Cine putea să facă asemenea reflecții, dacă nu Yvernès? Hotărât, își spune el, piesa nu e demnă de decor!

Deodată, Pinchinat rămâne nemîșcat.

Frascolin, care-l urmează, face la fel.

Sébastien Zorn și Yvernès se apropie în grabă.

- Ce este? întrebă vioara a doua.
- Mi s-a părut că văd... răspunde viola.
- Și nu-i o glumă. Într-adevăr, o formă se mișcă printre arbori.
- Om, sau animal? întrebă Frascolin.
- Nu știu.

Nimeni nu îndrăznește să spună ce-ar fi de preferat. Privesc strânși la un loc fără să miște, fără să scoată un cuvânt.

¹ Arbori mamut.

² Eroul dramei „Hoții” de Friedrich Schiller.

Printr-o spărtură a norilor, razele lunii scaldă deodată cupola pădurii și se strecoară până la pământ printre ramurile de sequoia. Acum se poate vedea pe o rază de o sută de pași.

Pinchinat n-a fost victimă unei iluzii. Prea voluminoasă pentru un om, această masă nu poate fi decât a unui patruped mare. Ce patruped? O fiară?... O fiară, bineînțeles. Dar ce fiară?...

— Un plantigrad! spune Yvernès.

— Al naibii animal, murmură Sébastien Zorn cu o voce joasă dar enervată, și când spun animal mă gândesc la tine, Yvernès. Nu poți să vorbești ca toată lumea? Ce-i aia un plantigrad?

— Un animal care merge pe tălpi! explică Pinchinat.

— Un urs! precizează Frascolin.

Într-adevăr e un urs, un urs de calibră mare. În aceste păduri din sudul Californiei nu se întâlnesc nici lei, nici tigri, nici pantere. Locuitorii lor obișnuiați sunt urșii, cu care raporturile sunt în general neplăcute.

Nu e de mirare că parizienii noștri, de comun acord, hotărăsc să cedeze locul acestui plantigrad. Nu e la el acasă?... Și grupul se strângă și mai mult, mergând de-a-ndărătelelea, pentru a rămâne cu față la animal, încet, cu chibzuială, fără a avea aerul că fugă. Fiara îi urmează cu pași mici, mișcându-și labele de dinainte ca brațele unui telegraf, legânându-și soldurile ca o manolă la plimbare. Treptat, câștigă teren și demonstrațiile ei devin dușmănoase – zbierete răgușite, un clămpănit din fălcă care nu are nimic liniștititor.

— Dacă am șterge-o, fiecare în altă parte? propune altă-șa.

— În niciun caz! ripostează Frascolin. Unul din noi ar fi prins și ar plăti pentru ceilalți!

¹ Tânără cochetă (în spaniolă).